«ИҚТИСОДИЙ ХАВФСИЗЛИК» фанининг
2018/2019 ўқув йили учун мўлжалланган
СИЛЛАБУСИ

<table>
<tr><th colspan="6">Фаннинг қисқача тавсифи</th></tr>
<tr><td>ОТМнинг номи ва жойлашган манзили:</td><td colspan="3">Гулистон давлат университети</td><td colspan="2">Гулистон щахри, IV мавзе</td></tr>
<tr><td>Кафедра:</td><td colspan="3">Иктисодиёт</td><td colspan="2">“Ижтимоий-иктисодий” факультет</td></tr>
<tr><td>Таълим соҳаси ва йўналиши:</td><td colspan="2">340100– бизнес ва бошқарув</td><td colspan="3">5230100-Иқтисодиёт</td></tr>
<tr><td>Фанни (курсни) олиб борадиган ўқитувчи тўғрисида маълумот:</td><td colspan="2">Катта ўқитувчи Абдувохидов Акмал Абдулазизович</td><td>e-mail:</td><td colspan="2">akash7509@rambler.ru</td></tr>
<tr><td>Дарс вақти ва жойи:</td><td colspan="2">Бош бино 506-аудитория</td><td>Курснинг давомийлиги:</td><td colspan="2">28.01.2019-03.06.2019</td></tr>
<tr><td>Индивидуал график асосида ишлаш вақти:</td><td colspan="5">Чоршанба ва пайшанба кунлари 15.00 дан 17.00 гача</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Фанга ажратилган Соатлар</td><td colspan="3">Аудитория соатлари</td><td rowspan="2">Мустақил таълим:</td><td rowspan="2">52</td></tr>
<tr><td>Маъруза: 32</td><td>Амалиёт</td><td>32</td></tr>
<tr><td>Фаннинг бошқа фанлар билан боғлиқлиги :</td><td colspan="5">Иқтисодиёт назарияси, Микроиқтисодиёт, Макроиқтисодиёт, Макроиқтисодий таҳлил, Пул, кредит ва банклар, агросаноат мажмуаси иқтисодиёти, Статистика</td></tr>
<tr><th colspan="6">Фаннинг мазмуни</th></tr>
<tr><td>Фаннинг долзарблиги ва қисқача мазмуни:</td><td colspan="5"><u>Фанни ўқитишдан мақсад</u> – давлат, жамият ва шахснинг мухим хаётий манфаатларини тан олган холда мамлакат иктисодий хавфсизлигини таъминлашнинг устувор йўналишлари бўйича назарий ва амалий билимлар бериш.
<u>Фаннинг вазифаси</u> - миллий хавфсизлик асослари ва устуворликларини тушунтириш; иқтисодий хавфсизликни таъминлашнинг асосий йўналишлари ва йўлларини кўрсатиб бериш; Ўзбекистоннинг иқтисодий манфаатларига бўладиган тахдидларни ҳисоблаш ва тахлил қилиш имконини берадиган билимларни шакллантириш; глобаллашув шароитида хавфсизлик гарови нималардан иборат эканлигини тушунтириб бериш; регионал ташкилотларнинг минтақавий хавфсизликни таъминлашдаги ўрнини кўрсатиб бериш; терроризмга қарши курашишда стратегик хамкорликни ривожлантириш муаммоларини кўрсатиб бериш; аҳоли</td></tr>
</table>

	турмуш даражасини ошириш ва ишсизликни олдини олиш иктисодий хавфсизликни асосий омили эканлигини асослаб бериш; хуфёна иқтисодиёт ва коррупциянинг миллий иқтисодиётга таҳцид эканлигини кўрсатиб бериш.
Талабалар учун талаблар	“Иктисодий хавфсизлик ” ўкув фанини ўзлаштириш жараёнида бакалавр: - фаннинг предмети ва объектини; иктисодий хавфсизлик кўрсаткичларини; - иктисодий хавфсизликка таъсир этадиган ички ва ташки тахдидларни; - глобаллашув жараёнларини; давлатнинг макроиктисодий функцияларини; иқтисодиётни давлат томонидан тартибга солиш йўлларини; - бозор иқтисодиётига ўтишнинг умумий стратегиясининг назарий ва услубий асосларини *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;* - иктисодий хавфсизликни таъминлашнинг хорижий тажрибасини кўллай олиши; - мамлакат иктисодий хавфсизлигига таъсир этувчи асосий омилларни тахлилини амалга оширишни; - хуфиёна иқтисодиёт ва коррупция натижасида вужудга келадиган тахдидларни иқтисодиётга таъсирини ҳисоб-китоб қилиш; - ахолининг турмуш даражасига бевосита таъсир этувчи ижтимоий жараёнларни башорат қилиш ва зарур чора — тадбирларни амалга ошириш *билиши ваулардан фойдалана олиши;* - иқтисодий хавфсизликни таъминлашнинг тамойиллари ва усуллари; - республика иқтисодиёти тараққиётининг характерли хусусиятлари; - мавжуд ижтимоий-иқгисодий муаммолар ва уларни хал этиш механизмлари; - хуфёна иқтисодиёт ва коррупцияга қарши курашиш йўллари тўғрисида *кўникмаларига эга бўлиши керак.* - иктисодий хавфсизликни таъминлаш, иктисодий хавфсизлик кўрсаткичларни тахдил қилиш, хавфсизликни таъминлашга баҳо

	бериш, иктисодий хавфсизликда божхона сиёсатининг натижаларини прогноз килиш *малакаларига эга бўлиши керак.*
Электрон почта орқали муносабатлар тартиби	Профессор-ўқитувчи ва талаба ўртасидаги алоқа электрон почта орқали ҳам амалга оширилиши мумкин, **телефон орқали баҳо масаласи муҳокама қилинмайди, баҳолаш фақатгина университет ҳудудида, ажратилган хоналарда** ва дарс давомида амалга оширилади. Электрон почтани очиш вақти соат 15.00 дан 20.00 гача

Фандан ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатларнинг тақсимоти

Т/р	Фаннинг бўлими ва мавзуси	Соатлар			
		Жами	Маъруза	Амалий машғулот	ТМИ
1.	“Иқтисодий хавфсизлик” тушунчаси: унинг таърифи ва мазмуни	2	2		2
2.	Хавфсизлик индикаторлари	4	2	2	2
3.	Иктисодий хавфсизликка таъсир этувчи ички ва ташки тахдидлар	2			2
4.	Глобаллашув жараёнларининг мамлакатлар иктисодий хавфсизлигига таъсири	2		2	2
5.	Терроризм ва унинг иқтисодий хавфсизликка таъсири	2	2		2
6.	Иқтисодий хавфсизликни таъминлашда регионал ташкилотларнинг ўрни ва роли	2		2	2
7.	Иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ошириш иқтисодий хавфсизликни таъминлаш омили	6		2	2
8.	Иқтисодиётнинг реал секторида мамлакатнинг иқтисодий хавфсизлиги	2	2		2
9.	Аҳоли турмуш даражаси иқтисодий хавфсизликнинг ижтимоий индикатори сифатида	4		2	2
10	Ишсизлик иқтисодий хавфсизликнинг ижтимоий индикатори	2	2		2
11	Корхонанинг иқтисодий хавфсизлиги	4	2	2	2

12	Озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш зарурияти	4	2	2	2
13	Молиявий хавфсизлик	4	2	2	2
14	Ташки иктисодий фаолият сохасида иктисодий хавфсизликни таъминлаш	4	2	2	2
15	Иктисодий хавфсизликни таъминлашда божхона органларининг роли	2	2	2	2
16	Фавқулотда холатлар ва уларнинг мамлакатлар иктисодий хавфсизлигига таъсири	2	2	2	4
17	Хуфёна иқтисодиёт глобал муаммо сифатида	4	2	2	4
18	Хуфёна иктисодиёт мамлакат иктисодий хавфсизлигига тахдид сифатида	4	2	2	4
19	Коррупция ва унинг иктисодий хавфсизликка таъсири	4	2	2	2
20	Хуфёна иктисодиёт ва коррупция микёсларини камайтиришда давлатнинг роли	4	2	2	4
21	Ўзбекистонда коррупцияга карши курашнинг қонуний ва меъёрий асослари	2	2	2	4
Жами		116	**32**	32	52

Фаннинг назарий ва амалий машғулотлари мазмуни

1. **“Иқтисодий хавфсизлик” тушунчаси: унинг таърифи ва мазмуни**

“Иктисодий хавфсизлик” фанининг предмети. Иқтисодий хавфсизлик” фанининг объекти. Иктисодий хавфсизлик” фанининг мақсади ва вазифалари ҳамда иқтисодий фанлар тизимида тутган ўрни. Республиканинг жаҳон ва минтақавий хавфсизлик тизимига кириши.

Миллий хавфсизлик ва унинг турлари. Иктисодий хавфсизлик - иқтисодий категория сифатида. Иқтисодий хавфсизликнинг миллий хавфсизлик тизимида тутган ўрни. Иқтисодий хавфсизлик миллий хавфсизликнинг мухим таркибий қисми, унинг моддий асоси. Иқтисодий хавфсизлик давлат хавфсизлиги тизимидаги муҳим йўналиш. Иктисодий хавфсизликнинг объект ва субъектлари. Иктисодий хавфсизлик индикаторлари “Иктисодий хавфсизлик” тушунчасининг мазмуни. “Иқтисодий хавфсизлик” тушунчасининг таърифлари.

2. **Хавфсизлик индикаторлари**

Асосий тушунчалар. Кўрсаткичлар тизими. Иктисодий хавфсизлик кўрсаткичларини таснифлаш. Кўрсаткичлар гурухларини тавсифлаш. У мумий макроиқтисодий кўрсаткичлар. Базавий макроиқтисодий кўрсаткичлар. Хусусий кўрсаткичлар. Хусусий ижтимоий кўрсаткичлар. Иқтисодий хавфсизликнинг энг асосий кўрсаткичларини аниқлаш ва уларнинг мазмуни. Иктисодий хавфсизлик индикаторлари мониторингини ташкил этиш. Ҳаёт даражаси ва сифати. Инфляция даражаси. Ишсизлик даражаси. Иктисодий ўсиш. Иктисодий хавфсизликнинг қуйи чегара кўрсаткичлари.

3. **Иктисодий хавфсизликка таъсир этувчи ички ва ташки тахдидлар**

Тахдидларнинг турланиши. Уларнинг оқибатлари. Миллий манфаатлар ва уларни гурухданиши. Давлат, жамият ва шахе манфаатларини ҳимоя килишнинг зарурлиги. Республикада иқтисодий манфаатларни ҳимоя қилиш ва хавфеизликни таъминлаш тизими. Миллий иқтисодий манфаатларга тахдид солувчи хавфлар. Уларнинг келиб чиқиш сабаблари. Миллий ва иктисодий манфаатларга тахдид солувчи омиллар ва шароитлар. Хавфларнинг миқёси. Мамлакатнинг миллий иктисодий манфаатларига тахдид солувчи ташқи ва ички тахдидпар. Уларнинг таснифи. Хавфларни олдини олиш чора-тадбирлари.

4. **Глобаллашув жараёнларининг мамлакатлар иктисодий хавфсизлигига таъсири**

Глобаллашув тушунчаси: унинг мазмуни ва моҳияти. Миллий хавфсизлик борасида ташқи иктисодий алоқаларни ривожлантириш. Миллий қадриятлар. Глобаллашув - байналмилаллашувнинг энг янги босқичи. Глобаллашувнинг ҳусусиятлари. Иктисодий глобаллашув ва унинг ҳусусиятлари. Глобаллашувнинг ижобий ва сапбий томонлари. Глобаллашувнинг даромаддар тақсимланишига таъсири. Глобаллашув жараёнларининг мамлакатлар иктисодий хавфсизлигига таъсири.

5. **Терроризм ва унинг иқтисодий хавфсизликка таъсири**

Терроризм ва унинг оқибатлари. Терроризм энг хавфли ижтимоий - сиёсий ва маънавий - муаммолардан бири сифатида. Халқаро терроризм хавфсизликка тахдид сифатида. Терроризмнинг турлари.Халқаро терроризмнинг келиб чиқиш шарт-шароитлари.. Халқаро терроризм билан кураш. Ўзбекистоннинг халқаро терроризм билан курашдаги иштироки. Халқаро террористок ташкилотлар томонидан бўладиган тахдидларни олдини олишда жаҳон **ва** минтақалар миқёсида кучларни бирлаштириш зарурлиги. Дунё ҳамжамиятида терроризмга қарши кураш борасидаги тажрибалар.

6. **Иқтисодий хавфсизликни таъминлашда регионал ташкилотларнинг ўрни ва роли**

Ўзбекистоннинг ташқи сиёсий ва ташқи иқтисодий алоқапари ва уларни ривожлантиришда амал қилинаётган асосий тамойиллар. Дунё иқтисодиёти ва сиёсатида Марказий Осиё ролининг ортиб бориши. Марказий Осиёнинг фаол геосиёсий рақобат минтакаси га айланиб бориши. Ўзбекистоннинг Марказий Осиё минтакасида тутган ўрни. Марказий Осиё минтақасида мавжуд бўлган тахдидлар Шанхай ҳамкорлик ташкилотини тузишнинг зарурияти ва шарт- шароитлари. ШХТнинг тузилиши. Шанхай ташкилотининг базавий хужжатлари мазмуни. Шанхай ҳамкорлик ташкилотининг мақсад ва вазифалари. Терроризм билан кураш тўғрисидаги Шанхай Конвенциясининг мазмуни. Террорга қарши регионал тузилманинг ташкил этилиши. Террорга карши регионал тузилма ишининг асосий йўнапишлари. Иштирокчи мамлакатлар хукуқни ҳимоя қилиш органлари махсус хизматлари фаолиятини оператив мувофикдаштириш. Маълумотларни ахборот-тахлил банкини ташкил этиш.

7. Иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ошириш иқтисодий хавфсизликни таъминлаш омили

Ракобат бозор хўжалигининг энг муҳим хусусиятларидан бири сифатида. Миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ошириш зарурияти. Рақобатбардошлик - иқтисодий хавфсизликни таъминлашнинг энг муҳим механизми. Ўзбекистонда кабул қилинган ислоҳот ва модернизация модели. Республика иктисодиётини ислоҳ қилиш, эркинлаштириш ва модернизация қилиш, унинг таркибий тузилмасини деверсификация қилиш борасида амалга оширилаётган сиёсатнинг мазмуни. Давлатнинг миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини мустаҳкамлаш учун зарур шарт-шароитлар яратишдаги вазифаси. Рақобатни ва миллий иқтисодиёт рақобатбардошлигини қўллаб- кувватлаш бўйича ҳукумат чора-тадбирлари мажмуаси. Мамлакат иқтисодиётини рақобатдошлигини оширишда республикада қабул қилинган Инқирозга қарши чоралар дастурининг аҳамияти.

8. Иқтисодиётнинг реал секторида мамлакатнинг иқтисодий хавфсизлиги

Реал сектор тармоклари мамлакат иқтисодиётнинг энг муҳим сегменти сифатида. Иқтисодиёт реал секторининг иқтисодий хавфсизлиги. Саноат реал секторининг энг йирик, етакчи тармоги. Саноат қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини қайта қуришнинг негизи сифатида. Қишлоқ хўжалиги реал секторнинг и муҳим тармоги. Транспорт ва алоқа тизимининг мамлакат иктисодиётини ривожпантиришдаги роли. Инқирозга қарши чоралар дастурида реал сектор ва унинг корхоналари ва компанияларини қўллаб-кувватлашга қаратилган чора- тадбирлар. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 18 ноябрдаги «Иктисодиёт реал сектори корхоналарининг молиявий барқарорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўгрисида»ги, 2008 йил 28 ноябрдаги «Иктисодиёт реал сектори

корхонапарини қўллаб-кувватлаш, уларнинг барқарор ишлашини таъминлаш ва экспорт салоҳиятини ошириш бўйича чора-тадбирлар дастури тўгрисида»ги, 2008 йил 2 декабрдаги «Навоий вилоятида эркин индустриал-иқтисодий зона ташкил этиш тўгрисида»ги Фармонлари ва уларнинг мазмуни.

9. **Аҳоли турмуш даражаси иқтисодий хавфсизликнинг ижтимоий индикатори сифатида**

Ижтимоий соҳадаги манфаатлар миллий манфаатларнинг энг асосийларидан бири. Республика аҳолисини ижтимоий муҳофаза қилиш маханизми. Мустақиллик даврида амалга оширилган ижтимоий ислоҳотларнинг босқичлари. Ўзбекистонда кучли ижтимоий сиёсатни амалга оширишда қўлланилган усуллар ва услублар. Аҳоли турмуш шароитини яхшилашга дойр чора-тадбирлар тизими. Республикада аҳоли турмуш фаровонлигини таъминлашга қаратилган чора тадбирлар ва уларнинг ижтимоий хавфсизликни таъминлашдаги роли. Аҳоли турмуш даражасини характерловчи кўрсаткичлар тизими. Республикада аҳоли даромадлари ва харажатлари таркибини ўзгариши.

10. **Ишсизлик иқтисодий хавфсизликнинг ижтимоий индикатори**

Инсоннинг иқтисодий ва ижтимоий хавфсизлиги ҳамда уларнинг ўзаро богликлиги Жаҳон молиявий - иқтисодий инқирози ва унинг ижтимоий хавфсизликка таъсири. Ишсизлик иктисодий хавфсизликнинг ижтимоий индикатори сифатида. Ишсизлик тушунчаси ва унинг турлари. Ишсизлик даражаси ва чегаравий миқцори. «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. Ишсизлик кўрсаткичлари ва уларнинг тахлили. Узок ва яқин хорижий мамлакатларда ишсизлик кўрсаткичлари. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ишга жойлаштиришга мухтож иш билан банд бўлмаган аҳолини ҳисобга олиш методикасини такомиллаштириш тўгрисида”ги 106 - сонли Қарори ва унинг ишсизликнинг реал кўрсаткичларини аниқлашдаги роли. Узбекистонда ишсизликни олдини олиш барасида амалга оширилаётган чора - тадбирлар.

11. **Корхонанинг иқтисодий хавфсизлиги**

Корхонанинг иктисодий хавфсизлиги тушунчасининг мазмун ва моҳияти. Корхона миллий ииқтисодиёт ривожланишининг муҳим дастаги ва унинг ктисодий хавфсизлигини таъминлаш зарурияти. Корхона иқтисодий хавфсизлигининг асосий мақсади. Барқарор ва максимал даражада самарали фаолият олиб бориш. Келажакда корхонанинг юқори ўсиш ва ривожланиш салоҳиятини яратиш. Корхона иктисодий хавфсизлигини таъминлаш стратегияси турлари. Иктисодий хавфсизликка тахдид солаётган хавфларни м* йўқотиш ёки вужудга келиши мумкин бўлгаи хавф - хатарлар йўл қўймаслик . Иктисодий хавфсизликка тахдид солаётган хавфларни йўқотиш ёки вужудга келиши мумкин бўлгаи

хавф - хатарлардан келадиган зарарларга йўл қўймаслик. Иктисодий хавфсизликка бўлган хавф- хатарлар натижасида вужудга келган зарарларни қоплаш. Корхона хавфсизлигини таъминлаш учун хўжалик фаолиятининг сифат ва микдор кўрсаткичларини тахлил қилиш.

12. **Озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш зарурияти**

Озиқ - овқат хавфсизлиги миллий хавфсизлик, икггисодий хавфсизлик тизимининг таркибий қисми сифатида. Озиқ-овкат хавфсизлиги - мураккаб тизимли ва кўп погнали муаммо. Озиқ-овқат хавфсизлиги муаммосининг даражалари: халқаро, ички иктисодий даража, алоҳида инсон, оила, аҳолининг ижтимоий гурухдари даражаси. Аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотлари билан узлуксиз таъминланиши масаласи. Озиқ-овкат хавфсизлигини ифода этувчи параметрлар. Озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган асосий эҳтиёжларни ўз ҳисобига каноатлантириш мамлакат озиқ-овкат хавфсизлигини таъминлашнинг муҳим шартларидан бири сифатида. Ўзбекистонда озиқ - овқат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги чора - тадбирлар.

13. **Молиявий хавфсизлик**

Молия ва молиявий тизим. Молия бозори ва унинг таркиби. Моляивий ресурслар. Молиявий хавфсизлик. Унинг мазмуни ва моҳияти. Молиявий барқарорлик мамлакат иқтисодий хавфсизлигининг асосий омили. Мамлакатнинг банк тизими ва унинг иктисодиётда тутган ўрни. Ўзбекистонда мустақиллик йилларида банк тизимининг шаклланиши ва ривожланиши. Банк тизимида Марказий банкнинг тутган ўрни. Банк тизимининг барқарорлиги. Мамлакат молиявий хавфсизлигини таъминлашда банк тизимининг ўрни ва роли. Жаҳон молиявий иктисодий инкирози шароитида банк тизимини мустаҳкамлашга қаратилган чора -тадбирлар мазмуни ва уларнинг аҳамияти.

14. **Ташки иктисодий фаолият сохасида иктисодий хавфсизликни таъминлаш**

Ташқи иқтисодий фаолият тушунчаси. Мамлакатнинг халқаро меҳнат тақсимотида иштирок этиши. Мамлакат иктисодиётининг жаҳон бозорига интеграциялашувида ташқи иқтисодий фаолиятнинг ўрни ва роли. Тўлов бапанси. Ташқи иктисодий фаолиятни давлат томонидан тартибга солиш. Ташқи савдони давлат томонидан тартибга солиш усуллари. Тариф ва нотариф усуллар. Уларнинг мазмуни. Миллий ишлаб чиқарувчиларни қўллаб - қувватлаш механизмлари. Ташқи савдони эркинлаштириш ва диверсификация қилиш. Ташқи иқтисодий фаолият сохасида иктисодий хавфсизликни таъминлаш борасидаги вазифалар. Республиканинг ташқи иктисодий алоқалари ва мустақиллик йилларида ташқи иктисодий фаолиятни ривожлантиришга » қаратилган чора-тадбирлар.

15. **Иктисодий хавфсизликни таъминлашда божхона органларининг роли**

Божхона сиёсати. Унинг мазмуни ва моҳияти. Божхона органлари фаолиятини тартибга солувчи қонунлар ва меъёрлар. Божхона Кодекси. Божхона органлари ва уларнинг асосий вазифалари. Ташқи иктисодий фаолиятни тартибга солишда божхона сиёсатининг аҳамияти. Мамлакатда иктисодий хавфсизликни таъминлашда божхона органларининг ўрни. Мамлакат миллий бойликларини республика худудидан олиб чиқиб кетилишини олдини олишда ва ички бозорини ташқаридан бўладиган тахдидлардан ҳимоя қилишда божхона органларининг роли. Ўзбекистонда божхона тизимини шакллантириш ва ривожлантиришга қаратилган чора- тадбирлар тизими.

16. **Фавқулотда холатлар ва уларнинг мамлакатлар иктисодий хавфсизлигига таъсири**

Фавқулодда холатлар ва уларнинг турлари. Фавқулотда ҳолатларда юзага келадиган иктисодий зарарлар. Фавқулотда холатларнинг мамлакатлар иктисодий хавфсизлигига таъсири. Фавқулотда холатлар вазирлиги ва унинг вазифалари. Фавқулотда ҳолатларни олдини олиш йўллари.

17. **Хуфёна иқтисодиёт глобал муаммо сифатида**

Хуфёна иқтисодиётнинг трансмиллий характерга эга бўлиб бориши. Жаҳоннинг турли мамлакатлари ва минтақаларида хуфёна иқтисодиётнинг миқёси ва хусусиятлари. Энг ривожланган мамлакатларнинг миллий иқтисодиётларида хуфёна секторнинг улуши ва унинг бошқа мамлакатлардаги кўрсаткичлардан фарки. Аҳоли жон бошига тўғри келадиган даромадларнинг ўсиши хуфёна иқтисодиёт миқёсларининг пасайишига таъсир кўрсатадиган омил сифатида. Ривожланган бозор иқтисодиётига эга бўлган мамлакатларда хуфёна иктисодиёт йўлида тўсиқ ролини ўйнайдиган самарали институционал механизм.

18. **Хуфёна иктисодиёт мамлакат иктисодий хавфсизлигига тахдид сифатида**

"Хуфёна иктисодиёт" тушунчаси, унинг белгилари ва турлари. Хуфёна иктисодиёт иктисодий хавфсизликка тахдид. Иктисодий хавфсизликни вужудга келиш сабаблари ва унинг микёсларини кенгайишига олиб келадиган шарт- шароитлар. "Иктисодий жиноятлар" тушунчаси. Ўзаро ҳисоб-китобларда конун ва коидаларни бузиш - хуфёна иктисоддаги янги йўналиш. Хуфёна иктисодиётни келиб чикиш сабабларининг гурухланиши. Хуфёна иқтисодиётни турларга ажратишга бўлган хуқукий ёндашув. Хуфёна иктисодиётни турларга ажратишга бўлган статистик ёндашув.Хуфёна иктисодиётнинг иктисодий фаолият сохалари бўйича таснифланиши. Хорижий мамлакатларда иқтисодий соҳадаги жиноятлар. Хорижий мамлакатларда иқтисодий жиноятларни олдини олиш муаммолари.

19. **Коррупция ва унинг иктисодий хавфсизликка таъсири**

Ўтиш иқтисодиётига бўладиган тахдидлар. Коррупцияга карши курашга. ўтиш иктисодиётидаги мамлакатлар сиёсий дастурларининг зарурий элемента. Коррупциянинг иктисодий мохияти. Коррупциянинг сабаблари. Қонунчиликнинг номукаммалпиги. Демократик тамойиллар ва институтларнинг ривожланмаганлиги. Давлатнинг кучсизлиги. Коррупция ва жиноятчипикнинг хавфсизликка соладиган тахдидлари.Коррупциянинг инвестицион фаолликка таъсири. Коррупциянинг бизнес учун хавфлилиги. Коррупция билан курашнинг самарадорлиги. Коррупцияга карши хуқуқий тўсиқпар. Эркинлаштириш - коррупция билан курашда стратегик қурол. Рақобатни ривожлантириш ва рақобат муҳитини яратиш коррупция йўлидаги тўсиқ. Ўзбекистонда коррупциянинг кучайиб кетишини олдини олишга қаратилган чора - тадбирлар.

20. **Хуфёна иктисодиёт ва коррупция микёсларини камайтиришда давлатнинг роли**

Хуфёна иқтисодиётнинг кенгайиб кетишини олдини олишда давлатнинг вазифаси. Хуфёна фаолиятга давлат томонидан таъсир этиш усуллари. Монетар усул. Даромад ва харажатлар баланси усули. Иш билан бандликни тахдили. Технологик коэффициентлар усули. Уй хўжаликлари ва корхоналар рахбарлари орасида сўровлар ўтказиш. Хуфёна иктисодиёт миқёсларини кенгайиб кетишини олдини олиш борасидаги стратегиянинг муҳим элементлари. Давлатнинг жазолаш функцияларидан фойдаланиш, давлатнинг тарбиявий функциясини қўллаш, фуқаролик жамияти институтлари билан ҳамкорликни амалга ошириш, халқаро ташкилотлар билан қамкорликни йўлга қўйиш хуфёна иқгисодиётга таъсир кўрсатишнинг йўналишлари сифатида.

21. **Ўзбекистонда коррупцияга карши курашнинг қонуний ва меъёрий асослари**

Республикасининг “Бирлашган миллатлар ташкилотининг коррупцияга карши конвенциясига Ўзбекистон Республикасининг қўшилиши тўғрисида”ги Қонуни. Конвенциянинг мақсадпари. Республикада коррупцияга қарши курашда тегишли давлат органларининг вазифаларини белгиловчи хукуқий ҳужжатлар. **2006** йилда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Молия - иктисодий, солиқ соҳасидаги жиноятларга, жиноий фаолиятдан олинган даромаддарни легаллаштиришга қарши курашишни кучайтириш чора-тадбирлар тўгрисида”ги Қарорининг Республикада коррупцияга карши кураш орқали иқтисодий хавфсизликни таъминлашни амалга ошириш, иктисодий жиноятларни олдини олишдаги аҳамияти.

Амалий машгулотларнинг тахминий рўйхати

1. “Иктисодий хавфсизлик” фанининг предмети ва мазмуни
2. “Иктисодий хавфсизлик” тушунчаси: унинг таърифи ва мазмуни
3. Иктисодий хавфсизлик индикаторлари
4. Иқтисодий хавфсизликка таъсир этувчи ички ва ташқи тахдидлар
5. Глобаллашув жараёнларининг мамлакатлар иктисодий хавфсизлигига таъсири
6. Терроризм ва унинг иқтисодий хавфсизликка таъсири
7. Иктисодий хавфсизликни таъминлашда регионал ташкилотларнинг ўрни ва роли
8. Иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ошириш иқтисодий хавфсизликни таъминлаш омили
9. Иқтисодиётнинг реал секторида мамлакатнинг иктисодий хавфсизлиги
10. Аҳоли турмуш даражаси иқтисодий хавфсизликнинг ижтимоий индикатори сифатида
11. Ишсизлик иктисодий хавфсизликнинг ижтимоий индикатори
12. Корхонанинг иқтисодий хавфсизлиги
13. Озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш зарурияти
14. Молиявий хавфсизлик
15. Ташқи иқтисолий фаолият соҳасида иктисодий хавфсизликни таъминлаш
16. Иқтисодий хавфсизликни таъминлашда божхона органларининг роли
17. Фавқулотда ҳолатлар ва уларнинг мамлакатлар иқтисодий хавфсизлигига таъсири
18. Хуфёна иқтисодиёт глобал муаммо сифатида
19. Хуфёна иктисодиёт мамлакат иқтисодий хавфсизлигига тахдид сифатида
20. Коррупция ва унинг иктисодий хавфсизликка таъсири '
21. Хуфёна иктисодиёт ва коррупция микёсларини камайтиришда давлатнинг роли
22. Ўзбекистонда коррупцияга карши курашнинг конуний ва меъёрий асослари

Лаборатория ишларини ташкил этиш бўйича кўрсатмалар

Фан бўйича лаборатория ишлари намунавий ўқув режада кўзда тутилмаган.

Курс иши лойихасини ташкил этиш бўйича кўрсатмалар

Фан бўйича курс иши намунавий ўкув режада режалаштирилмаган

Мустақил таълимни ташкил этиш шакли ва мазмуни

Талаба мустақил ишининг асосий мақсади - ўқитувчининг раҳбарлиги ва назоратида муайян ўкув ишларини мустакил равишда бажариш учун билим ва кўникмаларни шакллантириш ва ривожлантириш. Талаба мустақил ишини ташкил этишда қуйидаги шакллардан фойдаланади:

- айрим назарий мавзуларни ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш;
- берилган мавзулар бўйича ахборот (реферат, такдимот) тайёрлаш;

•назарий билимларни амалиётда қўллаш;

- махсус адабиётлар бўйича фаннинг бўлим ёки мавзулари устида ишлаш;
- талабаларнинг ўкув-илмий тадқиқот ишларини бажариш билан боглиқ бўлган фаннинг бўлим ва мавзуларини чуқур ўрганиш;
- кейс-стадилар ва ўқув лойиҳаларини мустақил бажара олиш;
- фаол ва муаммоли ўқитиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машгулотларини ўзлаштириш;
- илмий мақола, тезислар, турли илмий анжуманларга маъруза тайёрлаш ва ҳ.к.

Мустақил ишни ташкил этиш бўйича услубий кўрсатма ва тавсиялар, кейс-стади, вазиятли масалалар тўплами ишлаб чиқилади. Унда тапабаларга асосий маъруза мавзулари бўйича амалий топшириқ, кейс-стадилар ечиш услуби ва мустақил ишлаш учун вазифалар белгиланади

Тавсия этилаётган мустакил таълим мавзулари рўйхати

1. Ўкув ва илмий адабиётларда иқтисодий хавфсизлик масалаларининг ёритилиши.
2. Инвестицион сиёсатнинг мамлакат иқтисодий хавфсизлигини таъминлашдаги роли.
3. Иқтисодий хавфсизлик индикаторлари ва уларнинг тахдили
4. Иқтисодиётнинг реал секторини ривожлантирилишининг иктисодий хавфсизликни таъминлашдаги аҳамияти.
5. Глобаллашувнинг мамлакатлар иқтисодий хавфсизлигига таъсири масалалари.
6. Иктисодий хавфсизлик стратегиясида ижтимоий сиёсатнинг ўрни.
7. Ташқи иктисодий фаолият соҳасида иктисодий хавфсизликни таъминлаш масалалари.
8. Иктисодий хавфсизлик ва иктисодиётни давлат томонидан тартибга солиш
9. Ишсизлик иктисодий хавфсизликнинг ижтимоий индикатори.
10. Кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини ривожлантирилишининг иктисодий ва ижтимоий хавфсизликни таъминлашдаги аҳамияти.
11. Жаҳон молиявий иқтисодий инкирозидан кейинги даврда молиявий хавфсизликни таъминлаш масалалари.
12. Инсон тараккиётини таъминлаш ва ижтимоий хавфсизлик ўртасидаги боғлиқлик масалалари.
13. Ўзбекистон Республикасида озик-овкат хавфсизлигини таъминлашнинг асосий йўналишлари.
14. Иктисодий хавфсизлик тизимида экологик хавфсизликнинг тутган ўрни.
15. Ташқи иқтисолий фаолият соҳасида иқтисодий хавфсизликни таъминлаш
16. Корхонанинг иктисодий хавфсизлиги.
17. Аҳолининг турмуш даражаси ва сифатини оширишнинг ижтимоий хавфсизликни

таъминлашдаги аҳамияти.

18. Иктисодий хавфсизликни таъминлаш тизимида шахе хавфсизлиги масалалари.

19. Инновацияларнинг иктисодий хавфсизлик тизимида тутган ўрни.

20. Хуфёна иқтисодиётнинг мамлакатлар иқтисодий хавфсизлигига таъсири.

21. Коррупция ва унинг иқтисодий - ижтимоий хавфсизликка соладиган тахдидлари.

22. Иктисодий хавфсизликни таъминлашда регионал ва глобал ташкилотларнинг ўрни

23. Мамлакат иктисодий хавфсизлигини таъминлашда иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини оширишнинг аҳамияти

24. Иктисодиётни модернизация қилиш ва таркибий ўзгаришларни амалга ошириш мамлакатда иктисодий хавфсизликни таъминлаш омил

25 Аҳоли даромаддарини ошириш ва иктисодий хавфсизлик ўртасидаги боғлиқлик масалалари

26 Иктисодий хавфсизликнинг ижтимоий жиҳатлари

27.0зиқ-овқат хавфсизлиги масалапарининг глобал муаммога айланиши

28 Демографик хавфсизлик ва унинг иктисодий хавфсизлик тизимида тутган ўрни

29 Ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш сиёсатининг мамлакат иктисодий хавфсизлигини таъминлашдаги аҳамияти

30 Мамлакат аҳолисини иш билан бандлигини оширишнинг ижтимоий - иқтисодий хавфсизликни таъминлашдаги аҳамияти

31 Молиявий хавфсизликни таъминлаш масалалари

32 Иктисодий инқирозлар даврида ижтимоий — иктисодий хавфсизликни таъминлаш масалалари

33 Коррупцияга карши курашда хорижий мамлакатлар тажрибаси

34 Инсон капиталидан самарапи фойдаланиш иктисодий хавфсизликни таъминлаш омили

35 Билимларга асосланган иктисодиётни шакллантиришнинг ижтимоий — иқтисодий хавфсизликни таъминлашдаги аҳамияти

36 Баркарор иктисодий ўсишнинг иқтисодий хавфсизликни таъминлашдаги аҳамияти

37 Энергетик хавфсизликни таъминлашнинг мамлакат хавфсизлигини таъминлашдаги аҳамияти

38 Глобаллашув шароитида ахборот хавфсизлигини таъминлаш масалалари

39 Ташки иктисодий муносабатларда мамлакат иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилиш масалалари

40 Мамлакат худудларининг иқтисодий хавфсизлигини таъминлаш масалалари

41 Қишлокдаги иктисодий ислоҳотларнинг ижтимоий - иқтисодий хавфсизликни таъминлашдаги аҳамияти

42 Одам савдосига карши курашнинг ижтимоий ва иктисодий хавфсизликни таъминлашдаги ахамияти

ИНФОРМАЦИОН-УСЛУБИЙ ТАЪМИНОТ

Асосий адабиётлар

1. Абулқосимов Х.П. Иктисодий хавфсизлик. - Т.: Академия, 2006. -305 бет.
2. Богомолов В.А. и др. Экономическая безопасность: учеб. пособие для студентов экономических вузов, обучающихся по специальностям экономики и управления. - М. ЮНИТИ ДАНА, 2009. -248 стр.
3. Гончаренко Л.П.. Экономическая и национальная безопасность. Учебник. М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2008. -285 стр.
4. Ортикова Д. Иктисодий хавфсизлик: (ўкув қўлланма). Т.: Иктисодиёт, 2011.
- 144 б. (лотин графикасида)

Қўшимча адабиётлар

1. Попов Ю.Н., Тарасов М.Е. Теневая экономика в системе рыночного хозяйства. М.: «ДЕЛО», «ЭКОНОМИКА», 2005. -220 стр.
2. Расулев А., Исаходжаев А. Хуфёна иқтисодиёт ва иқтисодий хавфсизлик. Тошкент, 2006. -283 стр.

Интернет сайтлари

www.economics.ru . www.ved.ru . www.ser.uz . www.uza.uz . www.ifmr.uz .